

הליכה לקיסריה

סיור בין שרידי עיר רומית עתיקה, שמתחיל בחוף האקוודוקט ומסתיים בתיאטרון. זו ההזדמנות לגלות שוב את החולות הנוודים, הים הכחול-ירוק ואמות המים העתיקות. שלא ייגמר לעולם

קיסריה, חוף לים כחול-ירוק

במישור החוף בעבר הלא רחוק. על החוף עצמו מוטלים צדפים, חלזונות ים, חרסים ואבנים שגלי הים ליטשו. הקונכיות שעל החוף נחשבות ערך טבע מוגן, בגלל חשיבותן למערכת האקולוגית: חלקן משמשות מקום מסתור לבעלי חיים אחרים, בעוד שאחרות בונות את סלעי החוף. לעתים, בתחילת הקיץ, עולות צבות ים להטיל את ביציהן בחוף. צבי הים הם בעלי חיים מוגנים - החוק האוסר על נסיעה בחופים נועד, בין השאר, למנוע פגיעה בקני הצבים החפורים בחול.

הגן הלאומי קיסריה

מחוף הקשתות נחזור ליישוב קיסריה, פנייה ימינה מהחוף ופנייה נוספת ימינה בכיכר יובילו אותנו לגן הלאומי קיסריה. ניכנס לאתר דרך השער המזרחי של העיר הצלבנית ונגלה את השרידים המרשימים - חפיר ושער מפוארים.

אמות המים של קיסריה הובילו את המים לעיר ממרחקים: ממעינות שוני, ממעינות אביאל ומנחל תנינים. עדיין אפשר לחזות בחלק מאמת המים הגבוהה, שריד למערכת המים המפוארת: זה מה שנותר משלוש האמות העתיקות, שהיו סמוכות זו לזו. ככל הנראה, נבנתה כל אחת מהאמות בתקופה שונה, עם התפתחותה של העיר. אגב, לא ברור מתי בדיוק נבנו אמות המים לראשונה. ההיסטוריון יוסף בן-מתתיהו, המתאר את מפעל הבנייה של הורדוס בקיסריה בפירוט רב, אינו מזכיר אותן כלל. זו הסיבה לכך שחלק מהארכיאולוגים סבורים כי נבנו בתקופה מאוחרת יותר.

צפונה, לאורך החוף, מתגלים כמה מפרצונים חוליים. ממזרח לו אמת המים מתכסה חולות נודדים ומתגלה לסירוגין. ככל שנרחיק מאזור החניה, נגלה שהאמה הולכת ונעלמת בחול הרך עד שהיא נראית כדיונה ארוכה, שריד לדיונות שהיו נפוצות

מדריך שימושי

מסלול רגלי, משולב בנסיעה קצרה.
משך המסלול: כשעתיים.
עונה מומלצת: כל השנה.
הגעה לתחילת המסלול: מכביש החוף (מס' 2) ומכביש החוף הישן (מס' 4), דרך מחלף קיסריה הסמוך לתחנת הכוח "אורות רבין" - או דרך אור עקיבא.
גן לאומי קיסריה,
טלפון לפרטים: 04-6267080.

כתיבה: רבקה שחק, צילומים: דורון ניסים

חד מקטעי החוף הצירוים ביותר בארץ הוא חוף הקשתות והעיר העתיקה קיסריה. במרחק של כחצי שעה נסיעה בלבד מתל אביב, נוכל לפגוש פיסת היסטוריה, חולות נודדים המסתירים אמת מים, חלזונות ים וצדפים שנפלטו לחוף, וים כחול-ירוק. בכל אחת משעות היום נצבע הטיול בצבעים שונים. הסיור מתחיל בחוף האקוודוקט (חוף הקשתות), ממנו ניסע לשער המזרחי של העיר הצלבנית ונמשיך לתצפית על נמל קיסריה. משם נמשיך לטיילת שלאורך החוף ואיתה נגיע להיפודרום, לארמון השונית ולתיאטרון הרומי.

חוף הקשתות

אספקת המים הסדירה היתה אחד ממאפייניה של העיר הרומית העתיקה. המים זרמו ממזרקות וברזים לתוך אגנים ברחבי העיר, אל בתי שימוש ובתי מרחץ.

התיאטרון

הליכה דרומה ומזרחה בשביל מארמון השונית מובילה לתיאטרון: מאות מושבים מסודרים בחצי גורן סביב לבמה. הצופים של פעם, עשירים ופשוטי עם כאחד, היו מגיעים לכאן בשעות האור ומבלים את היום בצפייה בקומדיות ובדרמות.

אך על פי שהמקום מוכר לציבור כ"אמפי של קיסריה" שמארח כיום את גדולי המופעים, לא מדובר באמפיתיאטרון בסגנון הקולוסיאום, אלא בתיאטרון בעל צורת חצי עיגול. אם נשאר זמן, ושעת השקיעה קרובה, מומלץ לחזור לחוף הקשתות ולראות דרכן את השמש טובלת בים ואת הקשתות נצבעות אדום.

***הכותבת היתה מנהלת מרכז חינוך והסברה כרמל, כיום רכזת הכשרת מדריכים ארצית ברט"ג.**

אמת המים. זה מה שנשאר

מפרצונים חוליים לאורך החוף

ההיפודרום

מהעיר הצלבנית נצא דרך השער הדרומי ונלך לאורך הטיילת דרומה. מערבה מכאן הים וממזרח - עתיקות קיסריה. לעינינו נגלה ההיפודרום, זירת מרוצי הסוסים הרומית הבנויה במקביל לחוף הים. כשבניית קיסריה הסתיימה, נערכו בעיר חגיגות מפוארות שהוקדשו לקיסר אוגוסטוס, וכללו מרוצי סוסים, הצגת חיות פרא, התגוששות גלדיאטורים ותחרויות אתלטיקה ומוזיקה. האגף המערבי של ההיפודרום עדיין לא נבנה בתקופתו של הורדוס, והצופים ישבו מול הזירה כשהים משמש להם תפאורה טבעית יפהפייה. בסוף המאה הראשונה, או בראשית המאה השנייה לספירה, נבנה ההיפודרום גדול יותר במזרח קיסריה, והופסק בהדרגה השימוש בהיפודרום החוף. כיום שבה רשות הטבע והגנים ומפחה רוח חיים בהיפודרום, עם אירועי תרבות שונים המתקיימים באתר.

ארמון השונית

מההיפודרום נעלה לרחבה המוקפת בעמודים, חצר פנימית שסביבה היו בעבר שתי קומות אירוח ומגורים. זו תוספת בלבד לארמון מפואר, שנבנה על גבי חצי אי הבולט לתוך הים.

זהות בעלי הארמון עדיין לא ידועה בוודאות: חלק מהחוקרים סבורים שמדובר במבנה נועז נוסף מבית היוצר של הורדוס. אחרים טוענים כי לא ייתכן שהמלך החשדן בנה את ארמונו הפרטי דווקא קרוב כל כך להיפודרום ולתיאטרון, אליהם הגיעו רבבות אנשים.

ייתכן שבמבנה התגוררו הנציבים הרומיים ששלטו אחרי הורדוס, והעדיפו את תפנוקי קיסריה וזוהרה על פני ירושלים הדתית והקודרת. במהלך השנים נהרס הארמון. כיום ניתן לראות רק את שרידיה של בריכת השחייה: ריבוע חצוב בסלע הכורכר שבים.

קיסריה ידעה תקופות של פריחה ושגשוג, אך גם תקופות של הרס ושקיעה. לשיא פריחתה הגיעה בתקופה הרומית-ביזנטית, אז ייסדה המלך הורדוס כעיר נמל מפוארת על שרידי יישוב פיניקי קטן. שרידי העיר קיסריה מעידים על עיר משגשגת: מערכת לאספקת מים זורמים, רחובות מתוכננים שנבנו שתי וערב ויצרו גושי בניינים ריבועיים, ושורה של מבני תרבות עירוניים - החל ממקדשים ועד תיאטראות. הורדוס בנה כאן גם נמל מלאכותי גדול ומוגן, ששימש בסיס כלכלי חשוב לעיר שפרחה בחולות הים.

המקדש

בגן הלאומי נעלה לראש הגבעה שעליה נבנו המקדשים, מתנשאים מעל סביבתם המישורית. בבסיס הגבעה המלאכותית עמדו הקמרונות של מחסני הנמל ועל הגבעה עצמה נבנה המקדש, לתפארת הקיסר אוגוסטוס ואלת העיר רומא.

הנמל

מבמת המקדש ישנה תצפית יפה על נמל קיסריה. בתקופה הרומית נבנו רוב הנמלים במפרצים טבעיים המספקים הגנה. לא כן בקיסריה. בהיעדר מפרץ טבעי, הורדוס בנה כאן נמל - מפעל הנדסי מורכב שכלל בניית מזחים ושוברי גלים בים הפתוח. המזחים היו רחבים, מוצקים ומוגנים מספיק כדי לעמוד בסערות ולשאת עליהם את רוב פעילות הנמל. ההשקעה של הורדוס במפעלו השתלמה: הגברת המסחר, מתן שירותי הנמל והמיסוי על הפעילות הגוברת, הגדילו את הכנסותיו.

עיר הנמל הפכה חלון לתרבויות שמעבר לים: דרכה הגיעו סחורות מכל אגן הים התיכון, וממנה יוצאו הסחורות שארץ ישראל התפרסמה בהן לימים. במשך השנים שקע הנמל, וכיום הוא נמצא מתחת לפני הים. ממקום התצפית אפשר עדיין להבחין בקווי המתאר הכלליים של המזחים, צללים כהים המשייטים במים.